

História a prítomnosť RÚVZ so sídlom v Senici.

Fragmenty z histórie verejného zdravotníctva v okresoch Senica, Skalica a Myjava:

História verejného zdravotníctva v okresoch Senica, Skalica a Myjava začína rokom 1954, kedy bola zriadená okresná hygienická stanica v Skalici. Okresným hygienikom v tom čase bol pre okres Skalica MUDr. Miroslav Krupka.

Neskôr a to v roku 1960 bola okresnou hygieničkou v Senici MUDr. Dagmar Kanisová.

Po zlúčení týchto okresov do jedného Senického okresu v r.1961 bol okresným hygienikom MUDr. Miroslav Krupka až do r.1981.

Po jeho odchode do dôchodku bol riaditeľom Okresnej hygienickej stanice a zároveň okresným hygienikom v okrese Senica MUDr. Dušan Bachar až po r.1991, kedy ho na poste už premenovanej okresnej hygienickej stanice a po spoločenských zmenách, nahradila MUDr. Katarína Naďová, MPH ako najprv riaditeľka Ústavu hygieny a epidemiológie v Senici (do r.1994), neskôr ako riaditeľka Štátneho zdravotného ústavu (do r.2003) a po tomto roku až do r.2005 už ako okresná hygienička a vedúca služobného úradu, nakoľko organizačne bolo toto pracovisko síce zdravotnícke, ale zákonom ustanovené ako orgán štátnej správy určený na ochranu, podporu a rozvoj verejného zdravia, v súlade so zákonom č.355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia.

Dva roky (2006, 2007) zastupovali funkciu okresného hygienika MUDr. Ľudmila Bučková, MUDr. Darina Lopušná, MPH a MUDr. Otakar Fitz, z iných regionálnych úradov verejného zdravotníctva.

Od r. 2007 do konca roku 2019 vykonával funkciu okresného hygienika a generálneho tajomníka služobného úradu Ing. Ondrej Máčalka.

S platnosťou od 1.1.2020 bol poverený vykonávaním funkcie vedúceho zamestnanca regionálneho hygienika a generálneho tajomníka služobného úradu Ing. Ľubomír Šarabok.

Vo svojich počiatkoch prešla hygienická služba svojim historickým vývojom, a to nielen čo sa týka pracovnej činnosti, resp. zamerania až po súčasnosť, ale aj priestorovými zmenami, personálnym obsadením a materiálno-technickým vybavením.

Postupne od roku 1960, kedy prvé pracovisko okresnej hygienickej stanice bolo umiestnené v jednej miestnosti, v suteréne bývalej Polikliniky v Senici, potom do roku 1968 v priestoroch bývalého okresného národného výboru (toho času odbor krízového riadenia) v samostatnom objekte (vo dvore), kde predtým bolo väzenie. V ďalších rokoch až do roku 1973 v budove terajšieho Farského úradu v Senici, do roku 1992 v objekte bývalého stomatologického pracoviska (vila Grünsteinovcov) za obchodným domom Perla. Po jeho reštitúcii bolo celé pracovisko (okrem laboratórnych zložiek) presťahované do bývalej slobodárne štátneho podniku Slovenský hodváb v Senici, čomu predchádzala takmer kompletná rekonštrukcia budovy, kde na sídlisku Kolónia pôsobí dodnes.

Na odbornej činnosti, či už v rámci jednotlivých pracovísk ako boli oddelenia:

komunálnej a všeobecnej hygieny (neskôr hygiena životného prostredia a zdravia), hygieny školskej a detí (neskôr hygiena detí a dorastu), hygieny pracovného prostredia (neskôr hygiena preventívneho pracovného lekárstva), hygieny výživy, epidemiológie a po r.1993 aj oddelenie zdravotnej výchovy, čo bolo delimitované z bývalej Polikliniky v Senici sa podieľalo množstvo zamestnancov, z ktorých svojho času mnohí prispeli k rozvoju verejného zdravotníctva v okresoch Senica, Skalica a Myjava, ba aj v širšom meradle či už Trnavského samosprávneho kraja alebo Slovenska. Medzi nich patrili: MUDr. Miroslav Krupka (spočiatku vedúci oddelenia komunálnej a všeobecnej hygieny, neskôr ako okresný hygienik), Ing. Vojtech Kulčár (vedúci oddelenia komunálnej a všeobecnej hygieny), MUDr. Jozef Andel (vedúci oddelenia hygieny mládeže a zástupca okresného hygienika), Ing. Eduard Timko (vedúci oddelenia hygieny práce), MUDr. Eva Kozmová (vedúca oddelenia hygieny výživy, MUDr. Trubirohová, MUDr. Feriancová, MUDr. Švarcová (všetko vedúce oddelenia detí a mládeže), MUDr. Kanisová, MUDr. Máderová, MUDr. Král, MUDr. Kovačič, MUDr. Naďová, MUDr. Dederová (všetci vedúci oddelenia epidemiológie), PhDr. Nemravová (vedúca oddelenia zdravotnej výchovy).

Z terajších dlhoročných zamestnancov najmä: Ing. Samuel Súkup (vedúci oddelenia preventívneho pracovného lekárstva), Ing. Ľubomír Šarabok (vedúci oddelenia hygieny výživy, od 1.1.2020 bol poverený vykonávaním funkcie vedúceho zamestnanca regionálneho hygienika a generálneho tajomníka služobného úradu), Mgr. Adriana Dvouletá (vedúca oddelenia hygieny detí a dorastu), Mgr. Marta Tencerová (vedúca oddelenia epidemiológie), Mgr. Darina Turanská (vedúca oddelenia hygieny životného prostredia).

Dlhodobu pracovali na rôznych oddeleniach panie a páni: Stehlíková, Filová, Jagušáková (oddelenie hygieny životného prostredia), Hluchý, Mičochová (oddelenie preventívneho pracovného lekárstva), Adamec, Oboril, Piváková (oddelenie hygieny výživy), Valová, Harnúšková (oddelenie hygieny detí a mládeže), Nemečková, Theberyová, Helešiová, Pacherová, Fialová (oddelenie epidemiológie). Niektorí žiaľ už nie sú medzi nami.

V súčasnosti sú to najmä panie: Podmajerská, Jagušáková, Jediná, Mgr. Tencerová, Mgr. Petrášová, PhDr. Vlčejová, Mgr. Molčanová, Mgr. Machová, Mgr. Salajková, Mgr. Turanská, Kulhánková, Mgr. Halabrinová a Mgr. Marečková.

Za obdobie svojej pôsobnosti pracoviska okresnej hygienickej stanice, ústavu hygieny a epidemiológie i štátneho zdravotného ústavu, až po roku 2015 bolo zaznamenaných a riešených niekoľko významných hygienických udalostí, najmä však:

- v r.1965 epidémia dizentérie v Skalici, pričom bolo preverované zásobovanie pitnou vodou z verejného vodovodu,
- r.1962 1965 bol zaznamenaný vysoký výskyt TBC u kráv . Vyšetrovanie mlieka a iných mliečnych surovín,
- v r.1966 bolo zrušených 8 súvislých rómskych osád,
- r.1996 – epidémia šarlachu v ZŠ a MŠ Kúty,
- v 60-tych rokoch sa budovali verejné vodovody, vodné zdroje,
- v r.1969 bola epidémia chrípky v mesiacoch január a február 26107 ochorení, v mesiacoch apríl, máj 16720 ochorení,
- r.1969 – epidémia salmonelózy, 197 ochorení v MŠ a SAM Myjava,
- r.1970 – epidémia osýpok, 1952 ochorení,
- r.1973 dyzentéria v MŠ Šaštín-Stráže (42 detí),
- v r.1971 boli pracovníci OHES Senica vysunutí do oblasti Trebišov – Kapušany, kde sa zabezpečovali protiepidemické a likvidačné práce pri výskyte cholery,
- v r.1973 výskyt slintačky (Prievaly, Moravský Sv. Ján),
- v r.1990 1992 sa monitorovalo ovzdušie v oblasti Cementárne v Rohožníku,
- v r.1996 bola mimoriadna situácia v bývalom podniku Slovenský hodváb, kde došlo k výbuchu dvoch nádrží etylénglykolu a metanolu, spojené s požiarom...

Je potrebné ešte uviesť, že veľmi významným pracoviskom pre kompletnú činnosť, či už okresnej hygienickej stanice alebo i neskoršie roky (až do r.1998) v podmienkach ústavu hygieny a epidemiológie alebo štátneho zdravotného ústavu, bolo aj mikrobiologické pracovisko, ktorého začiatky sa píšú od r.1958, kedy bolo založené pôvodne ako mikrobiologické laboratórium Okresnej hygienickej stanice Myjava, nachádzajúce sa spolu s terénnymi pracoviskami v novostavbe Okresnej hygienickej stanice v Myjave (vtedy bol okres Myjava samostatný okres), čo sa vybudovalo v areáli novostavby Nemocnica Myjava.

Po územnej reorganizácii ČSR v r.1960 prišlo k vytvoreniu jedného veľkého okresu Senica (zlúčením malých okresov Senica, Skalica a Myjava), kedy celé pracovisko z Myjavy patrilo pod Okresnú hygienickú stanicu v Senici. Mikrobiologické pracovisko OHS v období do roku 1963 vykonávalo len veľmi úzky rozsah mikrobiologických vyšetrení, prakticky sa obmedzovalo len na základné diagnostické postupy pre diagnostiku črevných nákaz pre epidemiologické potreby. Klinické pracoviská, a to prevažne len z myjavskej nemocnice, využívali mikrobiologické vyšetrenia len vo veľmi obmedzenom rozsahu. V roku 1963 sa počet vyšetrených vzoriek za rok pohyboval na úrovni 8000.

Dostupnosť pre mimomyjavské zdravotnícke zariadenia vrátane Nemocnice v Skalici bola veľmi nedostatočná, pretože neexistovala organizovaná doprava biologického materiálu do laboratória. Tento stav sa začal na popud mikrobiologického oddelenia a za výraznej angažovanosti vedenia OHS rýchlo zlepšovať od r.1966, kedy bol na základe dôkladnej analýzy navrhnutý prvý variant centrálného zvozu biologického materiálu na mikrobiologické vyšetrenie 3 krát týždenne. Tento organizačný zásah spolu s výstavbou účelového

mikrobiologického pavilónu v areáli nemocnice s poliklinikou Myjava v rokoch 1978 – 81 podmienili rýchly organizačný a metodický rozvoj mikrobiologického pracoviska.

V rokoch 1958 - 61 viedla pracovisko PhMr. H. Krišťuková, v rokoch 1961 63 bol vedúcim mikrobiologického oddelenia MDR. Bartolomej Jusko, ktorý odišiel v r. 1963 do Imuny Michalany a po jeho odchode nastúpil na miesto vedúceho mikrobiologického oddelenia RNDr. Josef Janošek, ktorý toto pracovisko viedol až do roku 2002, kedy odišiel do dôchodku.

V roku 1963 pri nástupe RNDr. J. Janoška do funkcie malo mikrobiologické pracovisko 8 zamestnancov.

Rozsah poskytovaných mikrobiologických vyšetrení sa začal od r. 1963 výrazne zvyšovať. V roku 1966 bolo v rámci mikrobiologického oddelenia vybudované nové pracovisko – Laboratórium pre diagnostiku Mycobacterium tbc., mikrobiologické oddelenie sa začalo venovať príprave bakteriálnych autovakcín, rozšírila sa paleta diagnostikovaných agensov na úseku klinických mimočrevných vzoriek, rozširovala sa paleta sérologických a nadväzne na to i imunologických metódik.

V rokoch 1964 – 66 pracovala na oddelení MUDr. Viera Janečková, ktorá prešla do Mikrobiologického oddelenia OHS Trnava. V roku 1971 nastúpila na mikrobiologické oddelenie RNDr. Jana Valášková – Navrátilová, v roku 1975 bol káder vysokoškolských pracovníkov posilnený o RNDr. Františka Ondrisku.

V roku 1974 sa Mikrobiologické oddelenie rozrástlo na Mikrobiologický odbor OHS Senica, v ktorom sa postupne odborne vyprofilovali 3 oddelenia: odd. bakteriológie, odd. imunoserológie a od r.1984 oddelenie parazitologické.

V rokoch 1977 – 1981 prebiehala výstavba nového osobitného mikrobiologického pavilónu v areáli NsP Myjava, nakoľko stávajúca budova mikrobiológie s kapacitou nevyhovovala vykonávanej odbornej činnosti mikrobiologického pracoviska. Do novej budovy sa pracovisko mikrobiologického odboru nasťahovalo v auguste 1981. V 80-tych rokoch sa v dôsledku zlepšenia priestorových podmienok zaznamenalo i výrazné zlepšenie kvalitatívneho i kvantitatívneho rozsahu poskytovaných mikrobiologických vyšetrení.

Súčasťou mikrobiologického odboru sa v r.1982 stalo i novovybudované pracovisko pre kontrolu vôd a potravín, ktoré v prvých rokoch odborne viedol RNDr. Ing. J. Janošek. Postupne do laboratória pre kontrolu pitných vôd a potravín nastúpili chemička RNDr. Eva Gálová, mikrobioložka RNDr. Hana Hlavatovičová.

V týchto rokoch malo pracovisko mikrobiologického odboru 30 pracovníkov a počet vyšetrených vzoriek za rok sa pohyboval na úrovni 180 000.

V roku 1997 sa laboratórium pre kontrolu pitných vôd a potravín presťahovalo do novovybudovaných priestorov Štátneho zdravotného ústavu v Senici. Mikrobiologické pracovisko bolo v r.2000 delimitované do organizačnej štruktúry NsP Myjava.

Po celú dobu existencie Mikrobiologického odboru OHS Senica a neskoršie Štátneho zdravotného ústavu Senica bolo pracovisko budované tak, aby malo čo najširší odborný záber v lekárskej a najmä v klinickej mikrobiológii a aby súčasne veľmi úzko spolupracovalo so všetkými terénnymi pracoviskami hygienickej služby i s klinickým pracoviskom spádového rajónu a aby im bolo v svojom odbore i vždy dobrou odbornou pomocou. O nič menšie ani nebolo úsilie o obhájenie čo najlepšieho odborného kreditu v tvrdej konkurencii ostatných mikrobiologických pracovísk tým, že dokázalo vždy držať krok so súčasnými trendmi mikrobiologickej diagnostickej práce. V priebehu rokov sa mohlo pracoviskom mikrobiologického odboru prezentovať i tromi diagnostickými primátmi: prvý záchyt sepse vyvolanej Yersinia enterocolitica v Československu (1973), prvý záchyt na svete mikroorganizmu Aerococcus viridans ako pôvodcu infekčnej endokarditídy (1974) a prvý československý záchyt (1978) vajíčok pečenevej motolice Dicrocoelium dendriticum v stolici dieťaťa. Úroveň pracoviska lákala k odborným stážam alebo krátkym odborným návštevám i kolegov – mikrobiológov z iných slovenských i českých pracovísk. Na pracovisku boli vyriešené i dve výskumné úlohy odborového plánu MZdSSR (1976-80, 1986-90) v oblasti prenosnej (plazmidickej) rezistencie na antibiotiká u agensov Staphylococcus aureus. Odborné výsledky mikrobiologického pracoviska boli prezentované na rôznych

mikrobiologických odborných konferenciách doma i v zahraničí, a to 34 časopiseckými publikáciami a 79 odbornými prednáškami.

Fotoarchív:

Sídlo RÚVZ v budove bývalého ONV Senica

Sídlo RÚVZ v budove bývalej vily Grinsteincov

Bývalé sídlo RÚVZ v budove terajšieho rímskokatolíckeho farského úradu

Terajšie sídlo RÚVZ v Senici